

NORGES HØYESTERETT

Den 12. februar 2013 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av justitiarius Schei og dommerne Øie og Bergsjø i

HR-2013-00348-U, (sak nr. 2013/155), straffesak, anke over kjennelse:

A AS

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder spørsmålet om to fengslingskjennelser kan gjengis offentlig.
- (2) B, født 23. november 1975, ble ved Kristiansand tingretts kjennelse 25. oktober 2012 varetektsfengslet siktet for forsettlig drap eller medvirkning til dette. Grunnlaget for fengslingen var fare for bevisforspillelse, jf. straffeprosessloven § 171 nr. 2. Siktede ble også undergitt restriksjoner, herunder brev- og besøksforbud. I tillegg ble to andre personer siktet og varetektsfengslet i saken. Fengslingsmøtene ble holdt for lukkede dører, jf. domstolloven § 125 første ledd bokstav c. Fengslingen av de siktede er senere forlenget.
- (3) For B ble fengslingsfristen – etter rettsmøte avholdt for lukkede dører – første gang forlenget ved tingrettens kjennelse 21. november 2011. Anke til Agder lagmannsrett ble forkastet ved kjennelse 6. desember 2012. Lagmannsretten besluttet forbud mot å offentliggjøre kjennelsen, likevel med unntak av slutningen. Begrunnelsen var at kjennelsen bygde på klausulerte dokumenter og at etterforskningshensyn krevde slikt forbud, jf. domstolloven § 130 første ledd bokstav b.
- (4) Fengslingsfristen ble videre forlenget ved Kristiansand tingretts kjennelse 18. desember 2012. Tingretten tok til følge politiets begjæring om å unnta kjennelsen fra offentlighet av etterforskningshensyn.
- (5) A AS v/sjefredaktør C anket 20. desember 2012 lagmannsrettens avgjørelse om å unnta fra offentlighet fengslingskjennelsen 6. desember 2012 til Høyesterett. Selskapet påanket samtidig tingrettens kjennelse 18. desember 2012 om forbud mot offentlig gjengivelse til lagmannsretten.
- (6) Agder lagmannsrett avsa 14. januar 2013 kjennelse og beslutning med slik slutning:

- "1. Lagmannsrettens avgjørelse om referatforbud i kjennelse 6. desember 2012 i sak ----- SAK-ALAG omgjøres ikke.
2. Anken fra A over Kristiansand tingretts kjennelse 18. desember 2012 i sak -----ENE-KISA/04 forkastes."

- (7) A AS v/nyhetsredaktør D har anket lagmannsrettens kjennelse til Høyesterett. A AS har også opprettholdt anken over Agder lagmannsretts avgjørelse 6. desember 2012. Det er i korte trekk anført:
- (8) Tingrettens avgjørelser med hensyn til å unnta fengslingskjennelsene fra offentlighet er ikke konsekvente, og lagmannsretten har gitt domstoloven § 130 en for vid anvendelse.
- (9) Selv om påtalemyndigheten har klausulert dokumenter, herunder fengslingskjennelsene, har de siktede fått detaljert informasjon i A basert på de kjennelsene som retten har frigitt til pressen. Innstrammingen i adgangen til offentlig gjengivelse fant sted først nærmere to måneder etter førstegangsfengslingen.
- (10) Påtalemyndighetens begrunnelse for referatforbud er standardisert og ikke tilstrekkelig konkret med hensyn til hvilke bevis som kan forspilles, og hvilke deler av etterforskningen som kan bli skadelidende dersom forbudet oppheves. De siktede kan ikke påvirke resultatene av tekniske bevis, og de har ikke mulighet til å kommunisere med hverandre.
- (11) *Siktede* ved sin forsvarer har støttet anken. Han har anført at det ikke er grunnlag for å unnta noen av fengslingskjennelsene fra offentlighet, hverken helt eller delvis.
- (12) *Påtalemyndigheten* har i korte trekk anført:
- (13) De deler av tingrettens og lagmannsrettens kjennelser som omhandler klausulerte dokumenter, må unntas offentlighet etter domstoloven § 130 første ledd. Det er foretatt en omfattende etterforskning i saken, og politiet venter svar på en rekke tekniske undersøkelser. Tungtveiende etterforskningshensyn tilsier at informasjon om dette, samt detaljer fra medsiktetes forklaringer, ikke kommer siktede til kunnskap før politiet får mulighet til å systematisere funnene og foreholde disse for de siktede uten at disse på forhånd kan samordne sine forklaringer.
- (14) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken for det første gjelder lagmannsrettens avgjørelse 6. desember 2012 om forbud mot offentlig gjengivelse av fengslingskjennelse. Lagmannsrettens avgjørelse er truffet i første instans, og ankeutvalget har full kompetanse. Anken knytter seg dessuten til lagmannsrettens kjennelse 14. januar 2013 og er en videre anke over tingrettens kjennelse 18. desember 2012. Ankeutvalgets kompetanse er her begrenset til å prøve lagmannsrettens lovtolkning og saksbehandling, jf. straffeprosessloven § 388.
- (15) Domstoloven § 124 første ledd bestemmer at rettsavgjørelser som utgangspunkt og hovedregel kan gjengis offentlig. Det samme følger av EMK artikkel 6 nr. 1 og SP artikkel 14 nr. 1. Formålet er å sikre offentlig kontroll med, og mulighet for kritikk av, rettergangen og rettslige avgjørelser, jf. blant annet Rt. 2012 side 1979 avsnitt 14.
- (16) Etter domstoloven § 130 første ledd bokstav b kan imidlertid offentlig gjengivelse av en rettsavgjørelse helt eller delvis forbys dersom "etterforskningshensyn krever at en kjennelse eller beslutning avsagt i en straffesak utenfor hovedforhandling ikke blir offentlig gjengitt". Forbudet gjelder til retten beslutter at det skal oppheves, jf. § 130 første ledd andre punktum.

- (17) Begrepet "etterforskningshensyn" omfatter både hensynet til etterforskningen i den straffesaken avgjørelsen gjelder og annen etterforskning, jf. Ot.prp. nr. 55 (1997-1998) side 69. Bestemmelsen må videre ses i sammenheng med domstoloven § 125 første ledd bokstav c om lukkede dører og § 129 første ledd om forbud mot referat fra forhandlingene, jf. Ot.prp. nr. 55 (1997-1998) side 49.
- (18) Det følger av høyesterettspraksis om domstoloven § 130 første ledd bokstav a at det skal meget sterke grunner til for å beslutte totalforbud mot offentlig gjengivelse, jf. blant annet Rt. 2011 side 824 avsnitt 14 med videre henvisning til Rt. 2007 side 518 avsnitt 16-17. Dette er begrunnet i at kravet om at rettsavgjørelser skal være offentlige, er et fundamentalt rettsstatsprinsipp, samt med henvisning til EMK artikkel 10.
- (19) Ankeutvalget vurderer først anken over lagmannsrettens kjennelse 6. desember 2012, der utvalget som nevnt har full kompetanse. Forbudet mot gjengivelse er i kjennelsen begrunnet med at den "bygger på klausulerte dokumenter", og at "etterforskningshensyn krever" et slikt forbud. I sin kjennelse 14. januar 2013 har lagmannsretten i forbindelse med vurderingen av omgjøring gitt en mer utfyllende begrunnelse. Her heter det:

"B er en av tre personer som er fengslet som siktet i saken. I kjennelsen 6. desember 2012 er det lagt til grunn at det for B og en av de andre er tale om eventuelt medvirkeransvar, mens den tredje mistenkes for å ha utført selve drapshandlingen. Grensen for det strafferettslige medvirkeransvaret kan i enkelte saker by på adskillig tvil både i objektiv og subjektiv henseende, og nyanser i bevisvurderingen kan derfor være avgjørende. Lagmannsretten måtte i sin drøftelse av spørsmålet om skjellig grunn til mistanke mot B foreta en relativt detaljert drøftelse med gjengivelse av viktige uttalelser. Sentrale dokumenter er klausulert etter straffeprosessloven § 242, et moment lagmannsretten la vekt på ved avgjørelsen om referatforbud i kjennelsen. Det må antas å kunne ha vesentlig betydning for saken på dette trinn at B ikke får anledning til å gjøre seg kjent med andres forklaringer eller hva som kommer ut av tekniske undersøkelser med mulighet for å tilpasse forklaringen om sin rolle i drapet."

- (20) Det fremgår videre av tingrettens kjennelse 18. desember 2012 at "[s]iktete har i avhør kommet med endrede og stadige nye opplysninger. Han har opplyst at han har gitt nye opplysninger om de andre fordi han, bl.a. via media, er blitt kjent med hva de andre har fortalt." Opplysninger om medsiktetes politiforklaringer som har tilkommet siktete blant annet gjennom media, har således konkret innvirket på hans egne forklaringer. Det gjenstår videre etterforskningsskritt hvor resultatene av politiets tekniske undersøkelser vil bli foreholdt de siktete når resultatene foreligger. Dette må sammenholdes med at lagmannsrettens fengslingskjennelse inneholder en klart mer detaljert begrunnelse for at det foreligger skjellig grunn til mistanke om medvirkning til drap enn det som fremgår av tidligere fengslingskjennelser, der kjennelsesgrunnene ikke er unntatt offentlighet. På denne bakgrunn foreligger det etterforskningshensyn som krever begrensninger i adgangen til å offentliggjøre lagmannsrettens fengslingskjennelse 6. desember 2012. Konkret fremstår det ikke som tvilsomt at de deler av kjennelsen som omhandler kravet om skjellig grunn til mistanke, må unntas fra offentlighet. Videre er redegjørelsen for faktum og anførsler også av en slik art at offentlig gjengivelse ikke bør skje.
- (21) Selv om deler av en fengslingskjennelse må unntas fra offentlighet, er det ikke gitt at forbudet mot gjengivelse skal gjelde *hele* kjennelsen. I NOU 1988:2 side 39 gjengis det fra Straffeprosesslovkomiteens innstilling av 1969, der det uttales på side 377:

"Naturligvis skal det særlig sterke grunner til å forby offentlig gjengivelse av dommen, men adgangen hertil bør stå åpen med tanke på tilfelle hvor domsgrunnene inneholder drøftelser av

intime personlige forhold som ikke bør prisgis offentligheten. Det mest praktiske vil for øvrig være forbud som er begrenset til visse uttalelser fremkommet under forhandlingene eller til spesielle avsnitt i domsgrunnene, eventuelt slik at det påbys utelattelse av navn ...".

- (22) Uttalelsen gjelder direkte unntaket i § 130 første ledd bokstav a, men andre setning må også være relevant ved anvendelsen av første ledd bokstav b. Utgangspunktet må være at forbudet mot gjengivelse begrenses til de deler av rettsavgjørelsen som faktisk inneholder opplysninger som må unntas offentlighet av hensyn til etterforskningen. I dette tilfellet inneholder imidlertid det alt vesentligste av kjennelsen opplysninger som ikke kan gjengis. Det som gjenstår, er bare faktaopplysninger og rene konstateringer av at øvrige fengslingsvilkår er oppfylt. I en slik situasjon kan det ikke reises innvendinger mot at hele kjennelsen – bortsett fra slutningen – unntas fra offentlighet. Anken over lagmannsrettens kjennelse 6. desember 2012 må følgelig forkastes.
- (23) Når det så gjelder anken over lagmannsrettens kjennelse 14. januar 2013, har ankeutvalget som nevnt begrenset kompetanse. Lagmannsrettens konkrete rettsanvendelse kan ikke prøves.
- (24) Lagmannsretten har på dette punkt uttalt:
- "De hensyn som begrunner at lagmannsretten ikke vil nedgradere offentlighetsbegrensningen i sin kjennelse 6. desember 2012, taler også for at tingrettens kjennelse 18. desember 2012 bør undergis en tilsvarende begrensning."**
- (25) I sin drøftelse har lagmannsretten også sitert et avsnitt fra tingrettens kjennelse. Her fremgår blant annet at siktede har endret sine forklaringer etter å ha blitt kjent med hva andre har fortalt, og at det er fare for at siktede kan samordne sine forklaringer med medsiktede eller med aktuelle vitner. Etter ankeutvalgets syn har lagmannsretten gitt en tilfredsstillende begrunnelse for forbudet mot offentlig gjengivelse. Også anken over kjennelsen 14. januar 2013 forkastes.
- (26) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G :

Ankene forkastes.

Toril M. Øie
(sign.)

Tore Schei
(sign.)

Per Erik Bergsjø
(sign.)

Riktig utskrift: